

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 18101/2022
15.06.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић, Драгане Бољевић, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Игор Соколовић адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво - Одељење у Нишу, ради накнаде имовинске штете, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Вишег суда у Нишу Гжрр1 48/2022 од 15.06.2022. године, у седници већа одржаној дана 15.06.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиље изјављеној против пресуде Вишег суда у Нишу Гжрр1 48/2022 од 15.06.2022. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Нишу Гжрр1 48/2022 од 15.06.2022. године у ставу другом и трећем изреке и пресуда Основног суда у Нишу Прр1 188/2020 од 25.11.2021. године, тако што **СЕ УСВАЈА** тужбени захтев и **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена да тужиљи на име накнаде материјалне штете изазване повредом права на суђење у разумном року у предмету Основног суда у Сурдулици И 1644/15 исплати на име главног дуга по основу неисплаћене увећане зараде износ од 15.573,00 динара са законском затезном каматом и то:

- на износ од 1.275,00 динара почев од 01.11.2012. године до исплате,
- на износ од 2.135,00 динара почев од 01.12.2012. године до исплате,
- на износ од 2.862,00 динара почев од 01.01.2013. године до исплате,
- на износ од 1.734,00 динара почев од 01.02.2013. године до исплате,
- на износ од 7.567,00 динара почев од 01.03.2013. године до исплате,
- на име трошкова парничног поступка износ од 26.316,00 динара са законском затезном каматом од 03.08.2020. године до исплате,
- на име трошкова извршног поступка износ од 6.466,00 динара са законском затезном каматом од 03.08.2020. године до исплате, све у року од осам дана од дана пријема пресуде.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиљи на име трошкова парничног поступка исплати износ од 78.000,00, у року од осам дана од пријема пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Нишу Прр1 188/2020 од 25.11.2021. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тужила тражила да се обавезе тужена на исплату материјалне штете изазване повредом права на суђење у разумном року у предмету Основног суда у Сурдулици И 1644/15, у висини неисплаћене увећане зараде у укупном износу од 15.573,00 динара, са законском затезном каматом на појединачне месечне износе како је то наведено у том ставу изреке, трошкова парничног поступка у износу од 26.316,00 динара са законском затезном каматом од 03.08.2020. године до исплате и трошкова извршног поступка у износу од 6.466,00 динара са законском затезном каматом од 03.08.2020. године до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужила да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 9.000,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Нишу Гжрр1 48/2022 од 15.06.2022. године, ставом првим изреке, одбачена је као недозвољена жалба тужене изјављена против пресуде Основног суда у Нишу Прр1 188/2020 од 25.11.2021. године. Ставом другим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиле и потврђена првостепена пресуда. Ставом трећим изреке, одбијени су захтеви парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужила је, због погрешне примене материјалног права, благовремено изјавила ревизију предвиђену чланом 404. ЗПП (посебна ревизија).

По оцени Врховног суда, посебна ревизија тужиле у овом спору је дозвољена ради усаглашавања праксе домаћих судова у споровима за накнаду материјалне штете изазване повредом права на суђење у разумном року, са одлукама Европског суда за људска права и одлукама Уставног суда донетих у поступку по уставним жалбама поверилаца новчаних потраживања из радног односа са дужницима против којих се води извршни поступак, у којем је утврђена повреда права тужиле на суђење у разумном року.

Из тог разлога, на основу члана 404. ЗПП одлучено као у првом ставу изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији у складу са чланом 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужиле основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем о извршењу Основног суда у Сурдулици И 1644/2015 од 12.11.2015. године усвојен је предлог за извршење на основу извршне исправе поднет од стране више извршних поверилаца, између осталог и тужиле, против извршног дужника „Здравствени центар“ Сурдулица. Предлог за извршење поднет је на основу извршне исправе – пресуде Основног суда у Сурдулици П1 104/2014 од 10.06.2015. године. Решењем Основног суда у Сурдулици Р4И 439/2019 од 30.10.2019. године усвојен је приговор предлагача, овде тужиле и утврђено да јој је повређено право на суђење у разумном року у предмету Основног суда у Сурдулици И

1644/2015 и наложено извршном судији да у року од два месеца предузме све потребне мере у складу са одредбама Закона о извршењу и обезбеђењу ради спровођења извршења, да у најкраћем могућем року оконча поступак и да у року од 15 дана по истеку тог рока обавести председника суда о предузетим радњама. Увидом у списе извршног предмета ИИ 672/2020 (стари број И 1644/2015), утврђено је да је Основни суд у Сурдулици дана 12.11.2015. године донео решење о извршењу, којим је усвојен предлог за извршење у коме је тужила као средство извршења навела извршење на новчаним средствима дужника тако што ће се наложити Народној банци Србије, Одељењу за принудну наплату Крагујевац да изврши пренос новчаних средстава са рачуна дужника на рачун тужиле. Наведено решење о извршењу је достављено НБС, Одељење за принудну наплату, дана 27.11.2015. године. Решењем Основног суда у Сурдулици Р4И 66/2018 од 27.03.2018. године је утврђена повреда права на суђење у разумном року. Дана 02.04.2018. године наложено је извршним повериоцима да у року од 5 радних дана предложе поступање, јер решење НБС није спроведено. Извршни повериоци су дана 13.04.2018. године предложили извршење на покретним стварима, али и да остане блокада на новчаним средствима, након чега је дана 14.05.2018. године донет закључак којим је извршена измена средстава извршења. Дана 08.08.2019. године извршни повериоци су предложили спровођење извршења на потраживању извршног дужника, а суд је закључком од 09.09.2019. године наложио да се доставе подаци о тим потраживањима. Наведени закључак извршни повериоци су примили 16.09.2019. године, а поднеском од 18.09.2019. године затражили су да извршни дужник достави изјаву о имовини. Дана 02.10.2019. године донет је закључак о спровођењу извршења на већ одређеним средствима и предмету извршења. Решењем Основног суда у Сурдулици Р4И 439/2019 од 30.10.2019. године утврђено је да је тужили повређено право на суђење у разумном року, да се ради о хитном поступку, а да у том извршном предмету две године и четири месеца није била предузета ниједна радња усмерена на даљи поступак извршења.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом одредби члана 20. став 1, 2. и 5, члана 185. став 1, 3, 4, 5, 6. и 7, члана 187. став 1. и 2. Закона о извршењу и обезбеђењу („Службени гласник РС“ бр. 31/2011 ... 55/2014), члана 22. и 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року и члана 155. и 172. став 1. Закона о облигационим односима и закључио да нису испуњени услови за одговорност тужене за имовинску штету због повреде права на суђење у разумном року. Према становишту тог суда тужила није претрпела штету због повреде права на суђење у разумном року, јер не постоји узрочно-последична веза, будући да је потраживање тужиле у извршном поступку остало ненамирено услед блокаде рачуна извршног дужника која је трајала од 31.05.2015. године до дана 03.08.2020. године, укупно 1.830 дана, а тужила као извршни поверилац дуже од две године није предузела ниједну радњу којом би иницирала успешно спровођење решења о извршењу.

Другостепени суд је потврдио првостепену пресуду и становиште да је потраживање тужиле у извршном поступку остало ненамирено јер је изостала активност тужиле усмерена ка успешном окончању извршног поступка, а не због повреде права на суђење у разумном року.

По становишту ревизијског суда, основани су тужилини наводи да су нижестепени судови у овом спору погрешно применили материјално право.

Тужила је поднела тужбу на основу члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник Републике Србије“ број 40/15). Реч је о тужби за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, која се подноси против Републике Србије у року од годину дана од дана када је странка стекла право на правично задовољење. У поступку по тој тужби, поред одредби закона којим се уређују облигациони односи - правила о узрочно последичној вези и објективној одговорности тужене, примењују се и мерила за оцену трајања суђења у разумном року из члана 4. наведеног закона.

Имовинска штета коју тужила потражује у овом случају по висини одговара њеном ненамирену новчаном потраживању признатом пресудом Основног суда у Сурдулици П1 104/2014 од 10.06.2015. године. То потраживање потиче из радног односа и представља тужилину зараду коју јој послодавац није исплатио по правноснажној и извршној судској одлуци, нити га је тужила наплатила у извршном поступку, који је хитан и који је започео 2015. године, а у којем је утврђена повреда права на суђење у разумном року и наложено судији да у одређеном року преузме све потребне радње како би се извршни поступак окончао спровођењем извршења.

У бројним предметима Европског суда за људска права у односу на Србију, као и одлукама Уставног суда изражен је став да за неисплаћена потраживања запослених према предузећима са претежним друштвеним, односно државним капиталом, као субјетима под контролом државе, досуђена правноснажним судским одлукама која су у извршном поступку остала ненаплаћена дужи временски период одговара Република Србија из сопствених средстава. Такав став прихватио је и ревизијски суд у правном закључку од 02.11.2018. године о одговорности Републике Србије за накнаду материјалне штете због неизвршења правноснажних судских одлука о новчаним потраживањима из радног односа од предузећа са већинским друштвеним или државним капиталом, уз претходно утврђену повреду права на суђење у разумном року.

Органи тужене државе нису предузели неопходне мере да се донета пресуда изврши па зато постоји њена одговорност предвиђена чланом 172. Закона о облигационим односима. Према одредби члана 31. став 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року одговорност тужене Републике Србије је објективна, а у овом случају тужена не наводи уверљиве разлоге за пропусте њених органа (суда) нити су утврђени пропусти тужиле, који су имали за последицу неспровођене поступка извршења, услед чега би тужена могла бити у потпуности или делимично ослобођена од одговорности. По ставу ревизијског суда, заснованом на одлукама Европског суда за људска права и одлуком Уставног суда, када је реч о извршењу правноснажних судских одлука донетих против лица која не уживају довољну институционалну и пословну независност од државе, тужена држава има могућности да се позива на немаштину дужника као оправдање за неизвршење тих одлука (одлука у предмету Р. Качапор и друге подносиољке представке против Србије).

Имајући изложено у виду, основани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права, због чега је на основу члана 416. став 1. ЗПП, одлучено као у ставу другом изреке.

Одлука о трошковима првостепеног и другостепеног поступка као и поступка по ревизији, садржана у трећем ставу изреке, донета је применом члана 165. став 1. у

вези члана 153. став 1, 154. ЗПП. Тужила је успела у поступку те јој припада право на накнаду трошкова поступка на име ангажовања пуномоћника адвоката и то за састав тужбе у износу од 9.000,00 динара, за заступање на два одржана рочишта у износу од по 10.500,00 динара, заступање на два неодржана рочишта у износу од по 6.000,00 динара, састава жалбе и ревизије у износу од по 18.000,00 динара, све сходно важећој АТ у време пресуђења.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић,с.р.**

**За тачност отправка
заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**